

ерітінділерінің, Алифатикалық көмірсутектер мен минералды майлардың әсеріне жоғары химиялық төзімділікке ие, тотықтырғыш қышқылдардың (концентрацияланған азот және күкірт), күрделі эфирлердің, кетондар мен альдегидтердің, қарапайым эфирлердің және хош иісті көмірсутектердің әсеріне төзімділікке ие. Химиялық қасиеттері бойынша құбырлар ПЭ құбырына ұқсас. Олар төмен бу және газ өткізбейтін. Полиэтиленнен жасалған құбырлармен салыстырғанда полипропиленнен жасалған құбырлар келесі артықшылықтарға ие: беттік-белсенді заттардың әсерінен шашыраудың толық болмауы, бұл ішкі кәріз жүйесінде оларды пайдалану кезінде аса маңызды, жоғары температурада химиялық заттардың әсеріне үлкен төзімділік. 40 °С дейінгі температурада ПВХ-дан жасалған құбырлар хлор мен құрамында хлор бар газдарды қоспағанда, ылғалды газдардың әсеріне төзімді.

Құрамында фтор бар полимерден жасалған құбырлар жоғары температурада неғұрлым агрессивті ортада жұмыс істеуге арналған, өйткені алтынның, платинаның, фосфордың төзімділігінен жоғары химиялық төзімділікке ие.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Құбыр желісі арматурасы. Таңбалауға және айрықша бояуға қойылатын талаптар». С.В. Фокин, О.Н. Шпортко, 2005ж.
2. «Сантехникалық жұмыстар»: Оқу құралы-М.: Альфа-М, 2010 ж.
3. «Ғимараттың санитарлық-техникалық жүйелерін эксплуатациялау және жөндеу». В.Н. Исаев, В.Н. Гейко Оқу құралы-М., Жоғары мектеп. 1989 ж.
4. Журнал «Трубопроводы и экология», 1997-2000 г.

УДК 512.55

КӨРКЕМ ЕҢБЕККЕ ОҚЫТУДАҒЫ ӨЗІН - ӨЗІ БАҒАЛАУ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Баймағанбетова Ф.С.

Ө.Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университеті, Қостанай қ.,Қазақстан

Ғылыми жетекші: Комиссаров С.В.

Ө.Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университеті, Қостанай қ.,Қазақстан

Аннотация. Бұл мақала барсында көркем еңбекке оқытудың маңыздылығы туралы сөз қозғалып, сонымен қатар, осы сала бойынша өзін-өзі бағалау дағдыларынқалыптастыру тәсілдері көрсетілген. Жаңартылған білім мазмұнына сай өзін-өзі бағалау тәсілдері де айрықша талқыланды. Көркем еңбекке оқыту пәнін оқу арқылы келешек ұрпақ іс-әрекетке дағдыланып, қоғамда болып жатқан қайшылықтарға қарамастан қажырлы еңбек етуді үйренетін болады.

Түйін сөздер:«Көркем еңбек»; Өзін-өзі бағалау; Оқушылардың «Көркем еңбек» пәнінде өзін-өзі бағалауы.

Аннотация:В статье рассматриваются методы и способы формирования навыков самооценки при обучении художественному труду в соответствии с обновленным содержанием образования.Изучение предмета, обучение художественному труду, позволит учащимся в дальнейшей их трудовой деятельности подходить к выполнению трудовых функций творчески и упорно трудиться.

Ключевые слова:«Художественный труд»; Самооценка; Самооценка учащихся на предмет «Художественный труд».

Annotation: The article discusses methods and methods of forming self-esteem skills when teaching artistic work in accordance with the updated content of education. The study of the subject, training in artistic work, will allow students in their future work to approach the performance of labor functions creatively and work hard.

Key words: «Artistic work», Self-assessment, Self-assessment of students on the subject «Art work».

Қазіргі таңда Қазақстанда білім берудің деңгейі мен сапасына жаңа талаптар қойылып отыр. Елімізде соңғы жылдары білім беру саласындағы жүргізіліп жатқан реформалар білім беру сапасының әлемдік деңгейге сәйкес келуін қамтамасыз ете отырып, сол арқылы әлемдік сұранысқа жауап бере алатын мамандарды даярлау, бәсекеге қабілетті білім беру болып табылады. Тұңғыш Президентіміз Н.Ә.Назарбаев қазақстандық мұғалімдердің кәсіби даму саласындағы жаңа көзқарасы олардың педогогикалық өміріндегі қосымша оң өзгерістер енгізуге мүмкіндік беруде. Білім сапасын көтеру дағдысында түрлі жаңалықтарды мектеп өміріне енгізіп жүрміз.

Келер уақыттың білімді ұрпақтарын тәрбиелеп оқытуда түрлі қиындықтар кездеседі. Соның жолдарын іздеуде көптеген іс-тәжірибелер жасауда. Сапалы білім беру – оқыту мен тәрбиелеудің үздіксіз үдерісі. Қазіргі кезде білім берудегі мақсат жан-жақты білімді, өмір сүруге бейім өзіндік ой-талғамы бар, адамгершілігі жоғары, қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру. Қазір күллі әлем интерактивті қатынас жасауға оны жүзеге асыратын техникалық мүмкіндіктерді дамытыа алатын ақпараттық қоғамға көштік. Бүгінгі таңдағыең негізгі мақсат инновациялық әдістермен ақпараттық технологияларды қолдану отырып оқушының ойлау қабілетін арттырып қана қоймай, ізденушілігін дамытуына, қызығушылығын тудыруға, белсенділігін арттыру болып табылады.. [1]

Ал бүгінгі таңдағы бастауыш және негізгі мектептің мазмұнын жаңарту аясында «Бейнелеу өнері» мен «Еңбекке баулу» және негізгі мектептегі «Технология» пәндерінің кіріктірілген «Көркем еңбек» пәні оқушыларды тек еңбекке ғана баулымай, балалардың шығармашылық қабілеттерін көрсете алуына, кеңістік-образдық ойлауын жүйелеуіне, рухани-адамгершілік құндылықтарын дамытуына, қоршаған ортаны эстетикалық, эмоционалдық түрде қабылдауларын қалыптастыруға бағытталған. Жаңартылған пән мазмұны оқушылардың түрлі өнер салалары бойынша көркем білімдер мен дағдыларды қалыптастыру барысында, көркемдік қабілеттерін, кеңістікті көру арқылы қабылдауларын, елесте отырып есте сақтауын, зейін мен қиялды дамытуы негіз болып табылады.

Оқыту процесінде білім алушылардың білім, білік, дағдыларын бағалау оның аса қажет құрамдас бөлігінің бірі. Сондықтан білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау жүйесінің сапалы құрылуы білім беру сапасын арттырудағы қосатын үлесі орасан зор. [2]

Қалыптастырушы бағалаудың ерекшеліктері – оқушының күнделікті білім сапасы, оқушының қиындық тудыратын сұрақтарын анықтай алуы және оны жою, оқушының бойындағы бағалаудан алған жағымсыз әсерінің азаюы, ортасының психологиялық жайлы болуы, бағалаудың әділ болуы, анықтылығы және ашықтығы, өзін-өзі бағалау дағдылары.

Мұғалім оқу бағдарламасына сәйкес барлық оқу мақсаттарын төмендегі талаптарға сай енгізу қажет:

- оқу бағдарламасымен, оқу жоспарымен таныса отырып, оқу мақсаттарына талдау жасау;
- оқу бағдарламасы бойынша оқу мақсаттары негізінде бағалау критерийлерін құрастыру;
- тапсырма құрастыру барысында саралау тәсілін қамтамасыз ету үшін бағалау критерийлерін ойлау дағдыларын деңгейлеріне бөлу;
- бағалау критерийлері мен ойлау дағдылары деңгейлеріне сәйкес тапсырма құрастыру;
- әр тапсырмаға оның орындалу кезеңдерін сипаттай отырып дескрипторлар құрастыру ұсынылады.

Мұғалімге ақпараттарды жинау және талдау жасау үшін бақылау парағы мен журналды, күнделікті, басқа да қалыптастырушы бағалау нәтижелерін тіркеудің формаларын жүргізу ұсынылады. Бұл мұғалім әрекетінің тиімділігі мен қоса оқудың сапасын арттыруға мүмкіндігін тигізеді. [3]

«Көркем еңбек» пәнінің маңыздылығы. Қарапайым болмысты эстетикалық қабылдауда және еңбекқорлыққа тәрбиелеуде, адамды қоршаған орта әлемімен өзара байланысты білімді қалыптастырудың негізгі құралы болып табылады.

Көркем еңбекке баулу пәні елестету мен бақылау қабілетін, кеңістікте тану және көзбен көріп қабылдау қабілетін қамтамасыз ететін, әр түрлі шығармашылық әрекет барысында, көркемдік-технологиялық білімдерді, қабілеттер және дағдыларды қалыптастыруға бағытталған. Түрлі материалдармен жұмыс істеу кезінде оқушылардың технологиялық ойлауын, көркем –эстетикалық талғамын, шығармашылығын, есте сақтау қабілеттерін, кеңістік қиялын, фантазиясы мен қол моторикасын дамытуға, көзбен нақты мөлшерлеу қабілетін жетілдіруге септігін тигізеді.

«Көркем еңбек» пәнінің оқу бағдарламасының негізгі мақсатының бірі - жеке тұлғаның қалыптасуында және өз ойын ашық білдіруінің негізі ретінде, өз бойындағы рухани-адамгершілік мәдениетін жетілдіре отырып, шығармашылық, кеңістік-образдық ойлаудың, көркемдік-технологиялық білімнің негізін қалыптастыру болып табылады.

«Көркем еңбек» пәнінің негізгі міндеттері:

- түрлі кіріктіру іс-әрекеттері арқылы, пәндік білімдерді, дағдыларды және қабілеттерді дамыту;
- әлемдік көркем мәдениеті мен, өнер шығармаларымен таныстыру арқылы құндылық бағыттарын қалыптасатыру;
- білім алушылардың визуалды және эстетикалық қабылдауын, сыни ойлауын дамыта отырып, терминдер мен түсініктерді меңгеріп өнердің түрлері мен жанрлары жайлы білімді қолдану;
- эксперимент, бақылау жүргізу және көрсетілім жасау арқылы зерттеу дағдыларын дамыту;
- түрлі материалдар мен құралдарды қолдану арқылы шығармашылық жұмысты жасау дағдыларын меңгеру;
- өзін-өзі бағалауды жоғарылату және жағымды көзқарасты қалыптастыру;
- коммуникацияның бір тілі ретінде ұлттық және әлемдік мәдениет мұраларының мағынасын, сонымен қатар көркем еңбектің рөлін түсіну;
- жұмысын жасау үшін, әр түрлі ақпарат түрлерін (іздеу, жинау, сұрыптау) бағдарлау қабілетін дамытуға ықпал жасайтын, әр түрлі танымдық, коммуникативтік, ұйымдастырушылық және адамгершілік сипаттағы міндеттерді өздігімен шешу тәжірибелерін қалыптастыру;
- ұжымдық, топтық және жеке жұмыстарды орындау үдерісін қолдың моторикасын, сенсорикалық, қиялдауы мен шығармашылығын, елестетуін және қабылдауын дамыту.

Оқу үрдісінде оқушылар:

- ұлттық және әлемдік мәдениет шығармаларын, олардың идеялары мен құндылықтарын зерделейді және талдайды;
- шығармашылық жұмысты жасау үшін материалдар мен құралдарды дербес және сенімді қолдана отырып, материал қасиеті мен жұмыс нәтижесінің ерекшелігі арасындағы байланысты түсіндіреді;
- өз идеясын түсіндіре алады және тұжырымдайды, сонымен қатар бұйымды жасау барысында конструктивті шешім қабылдап ұсына алады;
- жазық және көлемді шығармашылық жұмыстарды жасау үшін, әр түрлі іс-әрекет түрлерінен жинақталған білімді және дағдыны қолданады;

- өздігінен, әр түрлі ресурстарды пайдалана отырып, оның ішінде АКТ-ны қолданады, танымдық, коммуникативтік, ұйымдастырушылық және адамгершілік сипаттағы міндеттерге байланысты шешімдерді өздігінен қабылдай біледі;
- қажетті құралдар және материалдарды айқындап және тауып, өзінің әрекетін ұйымдастырады;
- өзінің және басқалардың жұмыс нәтижелерін салыстырады және бағалайды;
- әртүрлі материалдар мен құралдарды қолдануда техникалық қауіпсіздік ережесін сақтаудың маңыздылығын түсінеді. [4]

Оқушылардың Көркем еңбек пәнінде өзін-өзі бағалауы. Жеке тұлға ретінде жеке өз іс-әрекеттеріне жататын құбылыс болып табылады, ол үш негізгі функцияларды орындайды: реттеу, дамыту және қорғау. Реттеу функциясы жеке шешімдер қабылдау үшін жауап береді, қорғаныс функциясы – адамның жеке дамуына бағыттайтын жүгіріс механизмі. Стрелковтің өзін-өзі бағалау критеріі – субъектілердің мағынасымен мағынасы емес жүйелер. Өзін-өзі бағалаудың жеткілікті немесе жоғары бағаланатын деңгейін қалыптастыруда маңызды рөл атқарады.

Өзін-өзі бағалаудың әр түрлі аспектілерін қалыптастыру түрлі жас кезеңдерінде орын алады. Жеке өмірдің, қоғамның немесе физикалық дамудың әрбір жеке кезеңінде оған өзін-өзі бағалаудың ең маңызды факторының дамуы белгіленеді. Демек, өзін-өзі бағалаудың қалыптасуы өзін-өзі бағалаудың белгілі кезеңдерінен өтеді. Осы кезеңде өзін-өзі бағалаудың нақты факторларын қалыптастыру қажет. Сондықтан, өзін-өзі бағалауды дамыту үшін ең маңызды кезең ерте балалық шақ болып саналады. Бала кез келген адам өзінің жеке адамы, әлемі және адамы туралы іргелі білімді және пайымдауларын алады.

Өзін-өзі бағалаудың кезекті кезеңі жоғары оқу орнын бітіргеннен кейін немесе қабылдаудың өзінен басталады. Бүгінгі адамдар жаңа ортамен қоршалған. Бұл кезең кешегі жасөспірімдердің өсуімен сипатталады. Сондықтан, осы кезеңде қордың ата-анасының, құрдастарының, маңызды ересектердің және баланың басқа да орталарының ықпалымен бұрын жасалған бағалау, үлгілер, стереотиптерден тұратыны маңызды болады. Әдетте осы сатыда негізгі бірліктердің бірі дамиды. [5]

Қорытындылай кетсек, көркем еңбек пәні әлемді эстетикалық және рухани түрде меңгеруге және тұлғаның өз ойын білдірудің бір тәсілі болып табылады. Көркем еңбек пәні сабақтарында оқушылардың білімді игеруі мен оларда еңбектік іскерліктер мен дағдыларды қалыптастыру оңай болып көрінгенімен, жүзеге асыру барысында оларға берілген анықтамалар мен педагогикалық және психологиялық негіздерін білу, оқыту әдістерімен тәсілдерін дұрыс таңдай отырып, қолдана білу керек. Мұғалімдер оқыту барысында, ғылыми теорияны практикалық тәжірибе негізі арқылы оқушылардың біліктілігін арттыруға жол ашады. Оқытудың әдістері мен оқушылар тарапынан жүзеге асырылатын оқу әдістері еңбектік іскерліктер мен дағдыларды қалыптастырудың кепілі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Т.В. Аргунова, Г.Г. Дюсенова, А.В. Көркем еңбек — Оқулық: Қазақша Авторы: Бабаева, 2018.- 33 б.
2. «Тәжірибедегі рефлексия» жалпы білім беретін мектептердегі педагогика кадрларының кәсіби даму бағдарламасы бойынша мектеп тренерлерін оқыту бағдарламасы. Үлестірме материалдар. – Астана: Педагогикалық шеберлік орталығы, 2016.- 96б.
3. Әлімова А.Қ. Интербелсенді оқыту әдістемесін мектепте қолдану. Оқу құралы / «Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2014. – 188 б.
4. Жалпы білім беретін мектеп мұғалімдеріне арналған критериалды бағалау басшылығы. Әдістемелік құрал. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, Педагогикалық шеберлік орталығы, екінші басылым, 2016. – 38 б.
5. <http://www.smk.edu.kz/>